

Vážený pan
prof. JUDr. Vladimír Balaš, CSc.,
ministr
Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
Karmelitská 529/5
118 12 Praha 1

Praha / Brno 13. září 2022

Vážený pane ministře,

jménem České konference rektorů a Rady vysokých škol, orgánů reprezentace vysokých škol v ČR, se na Vás dovoluujeme obrátit s žádostí o podporu při vyjednávání finančních prostředků v rámci státního rozpočtu v kapitole MŠMT (333) potřebných pro zajištění činnosti vysokých škol v roce 2023.

Je třeba upozornit, že činnost veřejných vysokých škol v České republice je z více než 90 % financována z veřejných prostředků a vysoké školy jsou tak na státním rozpočtu existenčně zcela závislé. Veřejné vysoké školy přitom dlouhodobě naplňují společenské zadání státu v oblasti přípravy absolventů uplatnitelných na trhu práce a rovněž se velmi významně podílejí na udržení a posílení konkurenceschopnosti základního a aplikovaného výzkumu České republiky. Kvalitní vzdělávání vysoké školy zajišťují i přes to, že výdaje veřejných financí na vzdělávání v České republice dlouhodobě nedosahují úrovně obvyklé ve většině členských států EU a podíl financování vysokých škol v kapitole MŠMT vykazuje trvalý sestupný trend. Vysoké školy také opakovaně prokázaly svůj společenský význam a vysokou akceschopnost při řešení krizových situací, ať již se jednalo o aktivní zapojení infrastruktury a lidských zdrojů v boji s onemocněním COVID-19 nebo o zvládnutí uprchlické krize způsobené ruskou agresí na Ukrajinu.

Současná ekonomicky obtížná situace, spojená především s dopady ruské války na Ukrajině, ale i s ambiciózní politikou EU v oblasti boje s klimatickými změnami, vyvolává pro vysoké školy nutnost řešit řadu zásadních otázek, jak při financování jejich běžných výdajů, tak i dlouhodobého rozvoje. Již v tomto roce se vysoké školy musí vyrovnávat s vysokou mírou inflace výrazně zvyšující náklady na vzdělávání i ceny výzkumných prací, dále s neustále klesající konkurenceschopností v osobních nákladech (i v souvislosti s navýšením platů v nepodnikatelské sféře) a aktuálně především se zabezpečením a profinancováním nákupu energií pro rok 2023 a roky následující.

Pokud veřejné finanční prostředky pro vysoké školy ve státním rozpočtu v roce 2023 zůstanou ve stejné výši jako v roce letošním nebo či dokonce zaznamenají pokles, reálně hrozí, že se vysoké školy dostanou již v příštím roce do značných ekonomických problémů, vedoucích k omezování jejich činností, zastavení investičních akcí, ale i k odchodu kvalitních pedagogů a vědců. Za této situace, pro eliminaci výše uvedených rizik, žádají obě reprezentace vysokých škol vládu České republiky zohlednit při přípravě státního rozpočtu pro rok 2023:

1. Nárůst výdajů v oblasti vysokoškolského vzdělávání o 2 650 mil. Kč

Navýšení výdajů umožní částečně zlepšit podmínky v mzdové oblasti navýšením tarifních mzdových složek o 10 % v porovnání s rokem 2022 (2 100 mil. Kč). Dále zajistí pokrytí nákladů spojených s nárůstem počtu nově přijímaných ukrajinských studentů, s nastupujícím nárůstem populace v důsledku demografického vývoje a se zavedením systematické podpory vysokoškolského vzdělávání v celospolečensky potřebných studijních programech (300 mil. Kč). Část těchto výdajů bude využita i na zvýšení sociálních stipendií pro studenty (250 mil. Kč). Celkově tak navýšení představuje 9,7 % z výdajů státního rozpočtu na provozní činnost vysokých škol v letošním roce (27 329 mil. Kč).

2. Nárůst výdajů v oblasti výzkumu, vývoje a inovací v rámci MŠMT o 762,4 mil. Kč

Institucionální výdaje na oblasti výzkumu, vývoje a inovací v kapitole MŠMT by měly dosáhnout alespoň úrovně 11 860 mil. Kč, tj. oproti současnému návrhu státního rozpočtu požadujeme navýšit institucionální podporu na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace (DKRVO) o 486,5 mil. Kč. Růst inflace a zvyšování nákladů na realizaci výzkumných aktivit nedovoluje jakékoliv snižování výdajů na oblasti výzkumu, vývoje a inovací bez reálné hrozby odchodu vysoce specializovaných odborníků z vysokých škol. Uvedený nárůst výdajů v oblasti výzkumu, vývoje a inovací MŠMT zahrnuje rovněž navýšení podpory velkých výzkumných infrastruktur o 275,9 mil. Kč, které umožní alespoň částečně eliminovat propad financování špičkového výzkumu v rámci velkých výzkumných infrastruktur v důsledku fixace účelové podpory pro tuto oblast usnesením vlády České republiky ze dne 12. prosince 2018. Současně se připojujeme se k požadavku Rady vlády pro výzkum, vývoj a inovace z 2. září 2022 (dopis ministru Stanjurovi, č.j. 41035/2022-UVCR) byl zachován procentuální poměr výdajů na vědu, výzkum a inovace na celkových výdajích státního rozpočtu České republiky v roce 2023 stejný jako v roce 2022, kdy celkové výdaje na tuto oblast představovaly 2,3 % celkových výdajů státního rozpočtu České republiky.

3. Mimořádný příspěvek k pokrytí zvýšených cen energií ve výši 1 700 mil. Kč

Veřejné vysoké školy již v tomto roce intenzivně připravují organizační opatření pro nastavení maximálních energetických úspor a aktivují své finanční rezervy, přesto však krytí zvýšených nákladů na energie v roce 2023 bez další centrální pomoci státu nezvládnou. I se zohledněným zastropováním cen el. energie a zemního plynu oznámeným Vládou České republiky 12. září 2022, které vysoké školy přijaly s velkou úlevou, předpokládané náklady na úhradu spotřeby energií v roce 2023 dosáhnou 3 800 mil. Kč (včetně odhadovaných nákladů na dodávky tepla). To je o 1 700 mil. Kč více než v roce 2022, resp. o 2 500 mil. Kč více než v roce 2021. Pokud se nepodaří situaci s nárůstem cen energií efektivně vyřešit, budou veřejné vysoké školy jen velmi obtížně či dokonce některé nebudou vůbec schopny splnit povinnost vyplývající ze zákona o VŠ (§ 18 odst. 1 zákona č. 111/1998 Sb.) sestavit rozpočet na rok 2023, který nesmí být deficitní, ani sestavit střednědobý výhled rozpočtu na nejbližší 2 roky.

4. Úpravu výdajů střednědobého rozpočtového rámce pro oblast vysokého školství pro roky 2024 a 2025 odpovídající jejich podílu na HDP české republiky ve výši 0,55 %

V návaznosti na výše uvedené požadavky na posílení rozpočtu vysokých škol v roce 2023 se na Vládu České republiky obracíme s žádostí o úpravu o navýšení výdajů střednědobého rozpočtového rámce pro oblast vysokého školství v roce 2024 o 8 500 mil. Kč, resp. o 11 000 mil. Kč v roce 2025. Uvedené navýšení finančních prostředků by umožnilo vrátit podíl výdajů na vysoké školství na HDP zpět ze současné, stále klesající hodnoty 0,44 % na úroveň roce 2011, tj. 0,55 % a zastavit trend dlouhodobého podfinancování vysokého školství v České republice nastartovaný v roce 2010.

Pro všechny výše uváděné údaje jsou k dispozici podpůrná analytická data zpracovaná v úzké spolupráci se sekci vysokého školství, vědy a výzkumu MŠMT.

Vážený pane ministře, pevně doufáme, že se podaří ve státním rozpočtu zajistit potřebné finance a vládní koalice tak bude moci dostát svému programovému prohlášení a proklamacím o podpoře vzdělávání, vědy a výzkumu v České republice.

S pozdravem

prof. MUDr. Martin Bareš, Ph.D.
předseda České konference rektorů

prof. Ing. Milan Pospíšil, CSc.
předseda Rady vysokých škol